

שיחה

בס"ד

יציאת שבת

5:23

כניסת שבת

4:20

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

שנה שלוש ושבע, גליון מס' 12

פרשת ויחי, טבת תשע"ו

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

אברהם

מי הם בני יוסף הנעלמים?

מידי ערב שבת, אנו עומדים ומברכים את בנינו בברכת יעקב. אפרים ומנשה זוכים במעמד זה לתהילת עולם. במהלך אלפי שנים ועד ימינו, כל אב ואם מברכים את ילדיהם ומתפללים לקב"ה שיזכו להיות כאפרים וכמנשה: "וַיְבָרֶכְכֶם בְּיוֹם הַהוּא לְאֹמֹר: בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאֹמֹר, וְשָׁמַיְךָ אֱלֹקִים כְּאֲפֵרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה" (מח, כ), כשאלה מצטרפת הברכה: "המלאך הגאֵל אֲתִי מִכָּל רֵעַ, יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקְרָא בְּהֵם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתַי אֲבֵרָהֶם וַיִּצְחַק, וַיִּקְדּוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ" (שם, פסוק טז). יש להתבונן, מה מייחד את אפרים ומנשה, שאנו כל כך מצפים ומייחלים שבנינו יהיו כמותם? מעיון בפסוקים, אנו מבחינים בעובדה מרתקת נוספת. קיים רמז, שליוסף היו בניו נוספים: "ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים, עד באי אליך מצרימה, לי הם... ומוֹלְדֵיךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֵת אַחֵרֶיךָ, לְךָ יִהְיוּ" (מח, ה-ו). בזיהויים של אותם מולדות שנולדו ליוסף אחרי בואו של יעקב, נחלקו הראשונים. על פניו, לא ידוע לנו שהיו ליוסף עוד בניו, אין לכך כל איזכור ואף את שמותם אינו יודעים. דבר זה הביא את הראשונים לתת הסברים שונים לזהות המולדות המוזכרים בפסוק. יש שצינו שמדובר בתנאי, כלומר, אם יוולדו לך בניו נוספים, הם לא יהיו כיתר השבטים (רש"י כאן, ראה ר"א מזרחי). יש המזהים את המולדות כנכדיו של יוסף, כלומר, בנייהם של אפרים ומנשה (מדרש "לקח טוב" מז, ו; תוספות שבהדר הזקנים מח, ו). אמנם, ישנם ראשונים שמסבירים, שאכן נולדו ליוסף עוד בניו לאחר שיעקב הגיע מצרימה, אך מי הם היו ומה קרה איתם, אינו יודעים (רמב"ן מח, טו; רשב"ם מא, נ ועוד, וראה ברש"ם מח, ו שכתב אחרת). דבריהם נתמכים בפסוק בדברי הימים, שם משמע שהיו לאפרים עוד אחים: "וַיִּתְאַבְּלֵ אֶפְרַיִם אֶבְיָהֶם מִיָּם רַבִּים וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ" (ז, א, כב). (ראה עוד במהר"ל ב"גור אריה" על אתר, שיוצא מתוך נקודת מוצא שהיו עוד אחים).

כעת השאלה מתגברת: אם כן, במה זכו אפרים ומנשה בדווקא, יותר מיתר אחיהם - בני יוסף, שנכללו בכלל השבטים ואף שנברך את בנינו בהם?

נראה, שיש בברכה זו עומק מיוחד, ה"תרגום יונתן" מתרגם: "וַיְבָרֶכְיֶנּוּ בְּיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר, בְּךָ יוֹסֵף בְּרִי בְּרַכְּכוּן בְּיַת יִשְׂרָאֵל יַת יְנוּקָא בְּיוֹמָא דְמַהֲלָתָא לְמִימַר, וְשׂוֹיְנֵךָ הִי בְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וּבְמִנְיַן שְׁבֻטָא יִתְמַנְיִי". כלומר, ברכה זו היא הברכה שמברכים את הרך הנימול, אותו תינוק שבעת מתחבר לשרשרת הדורות, בברכת אפרים ומנשה. אפרים ומנשה מסמלים את החיבור לדורות הקודמים, רחוק ככל שיהיה, עמוק ושקוע במעדי מצרים, עדיין מצליח לגדל את בניו על ערכי אבותיו. הם מחוברים לדורות הקודמים, מחוברים לישראל סבא. זה לא דבר פשוט לגדל ילדים עם ה"רחוב" של אז, קל וחומר ב"רחוב" של ימינו. ואם בכל זאת מצליחים לחברם ל"דמות דיוקנו של אביו", הרי הם שייכים לדור אחר, לדור השבטים, והם ראויים שיקרא בהם שמו של יעקב ואבותיו.

"מי אלה?" שואל יעקב (מח, ח), הוא אינו מזהה, הוא אינו מצליח להאמין שנערים שגדלים במצרים - יכולים להתחבר למסורת ישראל סבא, ואם הצליחו, ראויים הם להכלל בשבטים. "בְּנֵי הַסִּי", עונה יוסף (שם, פסוק ט), הם ההמשך שלי, הם יכולים להיות משנה למלך בחיצוניות אך דבוקים בה' באמת. הם ההמשך שלי, אומר יוסף, ובעצם הם ההמשך שלך, של האבות הקדושים.

אך יתר בניו של יוסף, שנולדו אחרי שיעקב בא מצרימה, אחרי שכבר הקימו ישיבות וכוללים, אולפנות ובתי ספר, ואולי גם תנועות נוער, זה עולם אחר. כעת זה כבר לא חכמה להישאר צדיק, הם כבר לא יהיו מכלל השבטים, הם הדור הבא. בזה אנו מברכים את בנינו בכל ערב שבת: יהי רצון, שיזכו להיות כאפרים ומנשה, מלאים בקדושת האבות ומתוך כך עשית הבנים.

הרב יהושע וייסינגר

גליון זה מוקדש ע"י הרב אברהם פוס ורעייתו שיחי
לע"נ האב, החותן, ר' מאיר ב"ר יהודה פוס ז"ל, נלב"ע ט"ז בטבת תשנ"ו
כמו כן נתקבלה תרומה מאת ר' יצחק רוטפלד נ"י
לע"נ אמו, מרת דבורה רוטפלד ע"ה בת ר' חיים ז"ל, נלב"ע י"ז בטבת תשמ"ח
תנצב"ה

לאורם נלך / עורך: נפתלי יערי

רבי יעקב קראנץ - המגיד מדובנא

יום פטירתו י"ז בטבת תקס"ה

יעקב בן זאב וולף קראנץ, נולד בעיירה ז'יטל (הסמוכה לוויילנה שבליטא), אז באיחוד הפולני-ליטאי והיום בבלארוס. בן 18 נשא אשה ממזריץ' ועבר לגור בבית חותנו, שם היה יושב בבית המדרש ומלמד הלכה לבחורים, ואף דורש מפעם לפעם לפני המוני המתפללים על פרשת השבוע, שלא על מנת לקבל שכר. את דרשותיו אמר באידיש וכלל בהן משלים וסיפורים. ברשימות שנמצאו לאחר מותו, נראה שהתכוון להוציא ספר בעברית עם סיפורי משלים. לא עברו ימים מרובים וחותנו ירד מנכסיו ור' יעקב נאלץ להתפרנס משכר זעום שהקציבה לו קהילת מזריץ' עבור דרשותיו. ממזריץ' עבר לזיבקה שבגליציה, ומשם לדובנא שבחבל ווהלין, בה ישב 18 שנה ועל שמה נתכנה "המגיד מדובנא". בערוב ימיו, ישב בעיר זמושץ' שבפולין ובה נפטר.

אף שבתקופתו היו מגידים רבים, היה הוא המפורסם שבהם. הוא חי בתקופתו של הגאון מוויילנה - הגר"א, שביקש ממנו שישמע דרשותיו גם באוזניו. בתחילה סירב, אך משהתעקש הגאון, אמר לו המגיד כי חסרון יש בצדיקותו שהיא בהסתגרות ב-ד' אמותיו וחסרה בה הגדולה שבצדיקות הנותרת על אף התחככות בחיי היומיום. המגיד מדובנא זכה לאהבת הגר"א, על אף שמעולם לא שיתף עמו פעולה במערכה כנגד תנועת החסידות, ואף נפגש עם הרבי מקוצק בהיותו אברך צעיר. שלא כמו מגידים אחרים, מעולם לא אהב תיאורי גיהנום ומוסר המובא בדרך של הפחדה. הוא לא אהב לפלפל ולהאריך יותר מדי, ודבריו היו פשוטים וקולעים. הוא גם היה שנון ביותר. מסופר, שנשאל מדוע עשיר נותן לעיוור ולנכה אך לא לתלמיד חכם? והשיב: הוא יודע שהוא עוד עלול בעצמו להפוך לעיוור או לנכה, אבל אין לו חשש שיהפוך לתלמיד חכם...

מסופר, כי באחד מליילי שבועות, כאשר שהה בבית מדרשו של הגר"א, ישב המגיד ולמד מתוך "תיקון ליל שבועות", הגר"א לעומתו, למד באחת ממסכתות השי"ס. שאל הגר"א את המגיד, מדוע אינו לומד גמרא, אלא אומר את התיקון? השיב לו המגיד במשל: סוחר גדול מניח דוגמאות מסחורתו בחלון הראווה והוא עצמו עוסק בסחורה כל שהיא הנמצאת בחנותו. אין הוא חושש שהלקוחות לא ידעו מה יש בחנות, שהרי הסחורות מוצגות בחלון. זהו ההבדל שבין הגר"א ובניו. הגר"א הוא סוחר גדול וידידו רב לו בכל סתרי התורה, יכול הוא ללמוד גמרא בליל שבועות, שהרי הכל יודעים שזו רק אחת "הסחורות" המונחות אצלו. אבל אני, שכל סחורתי היא קטע מכאן ודף משם, הרי כל מה שמוצג בחלון הראווה - זו כל הסחורה, ממילא אני עוסק בתיקון שהוא דוגמאות אצל הגר"א והסחורה כולה אצלי.

על מראהו, אופן תפילתו, השפעתו על הקהל בזמן הדרשות וצורת הנאום שלו, ישנם תיאורים מפורטים, אותם אסף עורך ספריו - אברהם דב בער פלאם, מפי חברי המגיד מדובנא ומכיריו. פרסומו הרב בעת חייו, הוביל כמה אנשים להתחזות למגיד מדובנא, וישנם מספר סיפורים על מצבים בהם המגיד ישב בבית הכנסת ושמע אחרים המדברים בשמו. בדרך כלל נהג לשטוק על כך, אך במקרה שההרצאה לא הייתה ישרה בעיניו, היה מתעמת עם המתחזים ו"בוחרן אותם" במבחני שנינות.

שאלו את המגיד: "איך אתה מוצא כאלו משלים יפים וקולעים?", ענה המגיד: אמשול לכם משל. איש הלך ביער וראה על כל עץ מצוירת מטרה ובמרכזו נעוץ חץ. בסוף היער, פגש איש ילד עם קשת. שאל האיש: "האם אתה הצלף?", ענה הילד: "כן". שאל האיש: "האם ירית את החצים או תקעת אותם בידך?", אמר לו "יריתי". שאל האיש: "אם כן, כיצד פגעת במטרה ולא החטאת אף לא פעם אחת?", ענה הילד: "קודם יריתי את החץ, אחר כך ציירתי את המטרה".

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיניות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

בסיוע כולל "יד ברודמן" רחובות

לפטר דברי יעקב ליוסף בתחילת הפרשה

יוסף היה עסוק בענייני המלוכה בעיר הבירה, ואביו ואחיו ישבו בארץ גושן, שלא הייתה כל כך קרובה למגורי יוסף ולכן הם לא התראו יומיום. לכן, צריך לבוא שליח ליוסף (מח, א) ומודיעו שאביו חולה. יוסף מבין מהשליח, שהמחלה סופנית, לכן לוקח יוסף אתו גם את אפרים ומנשה, כדי שיעקב יברכם. בהגיע יוסף לבית אביו (שם, פסוק ב), יעקב מתאמץ לעבור משכיבה, לישיבה על המיטה, כי לדעת רש"י ו"ספורנו": יעקב רצה לחלוק כבוד למלכות, למרות שזה בנו.

יעקב מספר ליוסף על ברכת ה' לו, בהתגלות בלזו בשובו מחרן (ראה: פרק לה, ט-יב): "הנני מִפְרֵךְ וְהִרְבֵּיתֶךָ..." (מח, ד). ושואלים: מה פשר הברכה, הרי אחריה נולד לו רק בנימין, וזה לא "וְהִרְבֵּיתֶךָ"? ומדוע מספר זאת יעקב ליוסף, עתה? מסביר רש"י: יעקב הבין, שהברכה תתקיים באחד מבניו. והנה עתה, לפני מותו, הוא "נותן" אותה ליוסף.

עתה, גם מובנת הקביעה בפסוק הבא, שאפרים ומנשה ינחלו בארץ כשני שבטים נפרדים. ורש"י מבסס זאת על הברכה שם ליעקב: "ואת הארץ אשר נתתי לאברהם... לך אֶתְנָהּ וְלוֹרְעָן אַחֲרָיִךְ..." (לה, יב). ומדוע החליט דווקא על יוסף? מסביר ה"חזקוני": "לפי שכלכל אותו ברעב". ועוד: הוא היה בכור רחל (ואת רחל רצה לשאת ראשונה) ואז יוסף היה הבכור העיקרי, והירושה הכפולה הייתה מגיעה לו בכבוד.

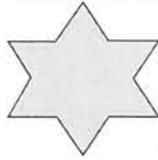

בפסוק יט (שם) מספר יעקב ליוסף על מות אמו, וקבורתה ב"דרך... בית לחם". מה הקשר כאן למידע זה? מסביר רש"י, שיעקב מתנצל על אי קבורת אמו במקום מכובד כמערת "המכפלה", או לפחות ב"בית לחם" - העיר החשובה. ומדוע לא? מגלה כאן יעקב, שהיה זה על פי דבר ה', כי כְּשִׁילְכוּ בני ישראל לגלות, יעברו ב"דרך אֶפְרַתִּיה", אזי רחל "תראם" ותתפלל עליהם. הקב"ה ישמע לקולה ויחזירם ארצה. זו תשובה מדרשית, כי אם הקבר הוא ליד "בית לחם", אז אין זו הדרך לבבל. אבל על פי דעה אחרת, נמצא הקבר מעט צפונית לירושלים, ואז זה מתאים יותר לדברי רש"י.

על פי ה"חזקוני", יעקב רצה לקבור אותה בנחלת בניה. לפי זה, מיקום הקבר בציון הידוע בימינו נמצא בנחלת יהודה. אך על פי הדעה השנייה, הקבר אכן בנחלת בנימין. לדעת הרד"ק והרמב"ן, ההתנצלות היא "מבוא" לבקשתו מבנו לטרון ולקברו במערת "המכפלה", הרחוקה ממצרים. אך הוא התעצל ללכת כמה שעות... מסביר יעקב: אמנם הדרך הייתה קצרה, אך מחנהו היה כבד, היה עובר זמן עד שהיה מתפנה לקחתה והיה נגרם בזיון למת, כי גופתה הייתה מתחילה להבאיש.

מנחם אדלשטיין

שיח בחסידות

ברכת יעקב לבניו

לקראת פטירתו של יעקב, אוסף הוא את בניו ומברכם. בחלק מברכות אלו, בוחר יעקב לומר דברים קשים לבניו, כדוגמת הדברים הנאמרים: לראובן "פְּחָזוּ כַּמַּיִם" ולשמעון ולוי "בְּסֻדָּם אֶל תָּבֵא נַפְשִׁי" (שם, פסוק ו).

רבי קולימנוס קלמן הלוי אפשטיין מקראקא, אף מוסיף שהמילה דיבור מסמל קושי ובכך מרמזת לדברים הקשים שאמר יעקב: "וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לְהָס אֲבִיחָם" - דְּבַר הוּא לשון קשה, רצה לומר, שאף גם כולם הוכיח גם כן שישבו כולם בתשובה שלימה, לעשות עליה לשכינתא הנקראת 'זאתי' כידוע, והבין "וּמֵאוּר וְשִׁמְשִׁי" (ניחל).

לדעתו, יעקב בברכות אלו רצה להוכיחם ולומר להם לפני פטירתו, את הדברים הטעונים תיקון. שהרי לכל שבט תיקון מיוחד משלו, כפי אופיו ויחודיותו, כך מצינו בדברי רבי נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ: "כי ברכת יעקב בודאי היה על ידי שהיה ממשיך לכל אחד מהשבטים מהצינור המיוחד לכל שבט ושבת, ובודאי מרומז בברכת כל שבט צירופו המיוחד לו, וזהו שאמר: 'איש אשר כְּבָרְכְתוּ בְרַךְ אוֹתוֹ, שִׁיב שְׁבֻטִים - כל אחד יש לו צינור שהוא בחינת אות וא"ו, כי ההשפעה צריכה להמשיך על ידי תיקון המידות" ("זוּע קוֹדֶשׁ", ניחל).

כל שבט צריך לתקן על פי עניינו, את הצריך תיקון. **רבי צדוק הכהן מלובלין** מקשה, מדוע חזרה התורה והדגישה פעמיים שיעקב בירך את בניו: "וכן בברכת יעקב אבינו ע"ה כתיב (בראשית מט, כח): 'וזאת אשר דיבר להם

אביהם ויברך אותם, איש אשר כְּבָרְכְתוּ בְרַךְ אוֹתוֹ, שְׂכוּלוּ נִרְאָה כְּמִיּוֹתוֹ, שֶׁכֵּבֵר נֹזֵךְ שְׁבִירָךְ אוֹתוֹ?".

ותירו: "אך מאחר דכתיב 'איש אשר כְּבָרְכְתוּ בְרַךְ אוֹתוֹ, ללמד, שכלל לכל השבטים, שכולן כלולין בכל הברכות של כל שבט ושבת, וכמו שפירש רש"י מהמדרש (בראשית רבה צט, ד ותנחומא נ"ח, טז), לכן כתיב 'וזאתי', שהקדושה מכל שבט היה מפורש וחוקק בלב, שיתכן לשון 'זאתי' שהוא מפורש שיוכל להראות באצבע. וכתיב ב' ו' - 'וזאתי', שהוא אות 'אמת' - מדתו של יעקב, דכתיב (מיכה ז, כ): 'יתן אמת ליעקב'. להורות, שעל ידי שהם כלולים כולם בקדושת יעקב, כלול כל אחד בקדושת כל השבטים" ("פרי צדיק", חנוכה).

בברכתו הראשונה, ניתנת ברכה פרטית לכל שבט, אולם בברכתו השנייה, ניתנת ברכה כללית האומרת, כי לכל שבט יש קצת מהיחודיות של האחר, דבר המרמז על יכולת להתאחד. **רבי שלמה הכהן רבינוביץ מרדומסק** מחדד, כי על אף שבכל שבט מצויה יחודיות שאין לשבט אחר, רצוי שכל שבט ישפיע מכוחו על שבט אחר ובכך יוכלו להיות מאוחדים וחוקים.

"פירוש, שכל אחד מבני ישראל ישפיע מברכתו וטובתו גם על חבירו. כאשר ראינו בברכת יעקב אבינו ע"ה, אשר בְרַךְ לְכָל אֶחָד מֵהַשְּׁבֻטִים בְּבִרְכָה מִיּוֹחֵד: 'יהודה גור אריה, וּפְתַלִּי אֶזְלָה שְׁלֹחַה' וכדומה. כי י"ב שבטים הם רמזים נדב י"ב צְרוּפֵי שֵׁם הוֹי"ה בְּרֹךְ הוּא, לכן הברכה לכל שבט היה לפי הצינור של שם הוֹי"ה השייך לשבטו. אולם אחר כך, ככלותו לברך את כל אחד ואחד בפני עצמו, היה כוללם יחד, כמו שכתוב 'איש אשר כְּבָרְכְתוּ בְרַךְ אוֹתוֹ'. פירוש, שיהיה לכל אחד ואחד כח להשפיע לזולתו מברכתו השייך לחלקו, שיהיה כן גם כן לחבירו כמוהו, כי יכניס רצונו וחפצו לראות בטובת חבירו" ("תפארת שלמה", נחמו).

הרב אבי שיט

"חנוך לנער"

סומך על הבטחתו של יוסף, כיוון שהוא מכיר את פרעה. אם יוסף יבוא לפרעה ויאמר לו: "הבטחתי לאבא", ישיב לו פרעה: "מה זה אבא? שהרי פרעה מאמין שהוא יצר את עצמו, כדברי הפסוק (יחזקאל כט, א): 'אֲשֶׁר אָמַר, לִי יֵאָרֵי וְאֲנִי עָשִׂיתִנִּי'. רק שבועה שאותה יוכל יוסף להציב מול השבועה שנשבע בזמנו לפרעה, שלא לגלות שפרעה אינו מבין את לשון הקודש, היא זו שתשכנע את פרעה לאפשר ליוסף לקיים את הבטחתו.

דבר זה יכול להסביר גם את הסדר בו מסדר יעקב את הסיבות לאי-רצונו להקבר במצרים. ברור ליעקב, שפרעה המחשיב את עצמו לאל שִׁיבֵר את עצמו, לא ישמע בקול ה' ולא יתן לבני ישראל לצאת ממצרים, לכן "סופה להיות עֶפְרָה כְּנִים". השלב השני, אמנם, יש בידי יעקב הבטחה של ה' (מח, ד): "אֲנִי אֲבָד עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנִי אֶעֱלֶךָ גַם עִלְיָה", אך ברור ליעקב שזה לא יקרה עכשיו ולכן הוא חושש מגלגול מחילות. לכן החשש, שמא יעשו ממנו עבודה זרה, הוא החשש האחרון. יעקב אינו יכול לסבול את המחשבה שהוא יקבר במקום שאינו מחשיב את קשרי המסורת המשפחתית (פרעה), שעתידיה אדמתה לקבל מכות במכות מצרים ושחרי כל זה, עוד יעשו ממנו עבודה זרה.

נפתלי יערי

"אל נא תקברני במצרים"

"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, וְנִשְׁפֹּת עִמָּדִי חֶסֶד וְאֱמֻנָה אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם" (מז, כט). בקשה פשוטה של יעקב מבנו יוסף, שהוא למשנה למלך מצרים ובידו הכח למלא רצון אביו. הסיבה לבקשתו של יעקב מיוסף, על פי פירוש רש"י (שם), מתחלקת לשלושה: "סופה להיות עֶפְרָה כְּנִים (ומִקְרָשֵׁין תחת גופי) ושאין מתי חוֹפֶה-לארץ חיים (קמים לתחייה) אלא בצער לגלגול מחילות, ושלא יעשוני מצרים עבודה זרה". לכאורה, שלש סיבות שאין קשר ביניהן. זאת ועוד, נראה שסדר הדברים היה צריך להיות שונה, שהרי לעשות מיעקב עבודה זרה, זהו דבר שיכול להיעשות מיד אחרי מותו, סופה להיות עֶפְרָה כְּנִים - יקרה בעתיד ואילו צער לגלגול מחילות - יבוא רק לעת קץ הימין, מה מקום מצא יעקב לסדר את הדברים בסדר זה דווקא?

נראה, שיש לקשור שאלה זו לשאלה אחרת. יעקב מבקש מיוסף ואז יוסף עונה לו: "אֲנִי אֶעֱשֶׂה כְּדָבָרְךָ" (מז, ל). על אף הבטחתו המפורשת של יוסף, אומר לו יעקב (שם, פסוק לא): "הֲשִׁבְעָה לִּי" ורק אחרי שיוסף נשבע, נחה דעתו של יעקב. מה משמעות דו השיח הזה? בקשתו של יעקב להקבר בנחלת אבותיו, במערת המכפלה, מובנת גם ללא הסיבות הנמנות על ידי רש"י. גם פנייתו ליוסף ולא למישהו אחר מהאחים - מובנת, כיוון שבידו הכח לעשות. מה פשר ההתעקשות על השבועה? יוסף מבקש לקיים את מצוות "כיבוד אב ואם" ועל כן הוא ממנהר להבטיח "אנכי אעשה כדברך". יעקב אינו

פינת הדלצה

הקדמה לדיני תרומות ומעשרות

כעת החלו להגיע לשווקים ירקות תוצרת "שמינית", היינו, ירקות שגדלו לאחר השמיטה. עדיין ישנם ירקות שאינם "שמינית", לדוגמה: תפוח אדמה, בצל יבש, בטטה, דלעת, שום, דלורית וגזר.

בשנה מיבול "שביעית", יכול ה"שמינית" חייב בתרומות ומעשרות. נקדיש את הפינות הבאות לדיני הפרשת תרומות ומעשרות. תרומות ומעשרות הם סכום מסוים של פירות וירקות הניתנים לכהן (תרומה גדולה ותרומת מעשר), ללוי (מעשר ראשון) ולעני (מעשר עני). כמו כן, ישנו גם מעשר שני, אותו יש להעלות לירושלים ולאכלו שם.

בספר דברים (יח, ד) אומרת התורה: "ראשית דגןך, תִּירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ, וְרֵאשִׁית גֶּזַע צִאנְךָ תֵּתֵן לוֹ".

לרש"י (ברכות לו, א ד"ה צ"ף), **לתוספות** (פסחים נו, ב ד"ה כלל) ולראשונים רבים נוספים, החיוב מהתורה להפריש תרומות ומעשרות הוא רק ביחס לדגן, תירוש ויצהר, המוזכרים בפסוק. "ידגן" - הכוונה לחמשת מיני דגן:

הרב אריה ויזל